

Godkendt referat fra møde i Det Grønne Råd

MØDEDATO	13. marts 2025
TID	Kl. 15.00-17.00
STED	Københavns Rådhus, Teknik- og Miljøudvalgets mødelokale, 1. sal, vær. 51
MØDEDELTAGERE	Line Barfod , teknik- og miljøborgmester (LB) Ole Damsgaard , Danmarks Naturfredningsforening (OD) Peter Nicolai Halvorsen , Dansk Ornitologisk Forening (PNH) Giuliano Matessi , Friluftsrådet (GM) Christian Eggert Jørgensen , Børne- og Ungdomsorganisationernes Samråd (CEJ) Andreas Findling-Rottem , Danmarks Sportsfiskerforbund (AF) Erik Hjulmand , Cyklistforbundet (EH) Anneli Lindqvist , Ungeråd KBH (AL) Johan Klejs , Den Grønne Ungdomsbevægelse (JK) Rikke Skovbølling Brandt , Teknik- og Miljøforvaltningen (RSB) Flemming Otto , Teknik- og Miljøforvaltningen (FO) Jens Ole Juul , Teknik- og Miljøforvaltningen (JOJ) Susanne Henriksen , Teknik- og Miljøforvaltningen (SH) – referent
Ikke til stede	Søren Hemmingsshøj , Danmarks Idrætsforbund Jenny Bendix Becker , Foreningen Hovedstadens Forskønnelse
Ad hoc	Sabina Zwergius Teilmann , Teknik- og Miljøforvaltningen (SZT) Frederik Brandt , Teknik- og Miljøforvaltningen (FB) Nina Riemer Johansson , Teknik- og Miljøforvaltningen, (NRJ) Magnus Graae , Teknik- og Miljøforvaltningen (MG)

10. april 2025

Sagsnr.
2025-0012499

Dokumentnr.
2025-0012499-17

Sagsbehandler
Susanne Henriksen

Parker, Kirkegårde og Renhold
Bynatur

Njalsgade 17
2300 København S

EAN nummer
5798009809452

Dagsorden

1 Velkomst v/ Line Barfod

LB bød velkommen. Herefter fulgte en kort præsentationsrunde.

2 Godkendelse af dagsorden

Dagsordenen blev godkendt uden bemærkninger.

3 Strategien for Bynatur i København 2026-2035 v/Sabina Zwergius Teilmann

SZT fortalte, at der er igangsat udarbejdelse af en ny strategi for bynatur. Samtidigt er det besluttet, at teknik- og miljørådets hidtidige mange strategier skal samles til langt færre strategier. Teknik- og Miljøudvalgets vision for årene 2026-2035 er, at København fortsat skal være en af verdens bedste byer at bo i. Det skal de samlede strategier og handleplaner i "Vores København" hjælpe med til at gøre til virkelighed. Første etape i arbejdet forløber i 2024-2026.

"Vores København" har fire pejlemærker: Plads til byens liv, Klimavenlig hverdag, En by for alle og Samarbejde om byen. En af strategierne er Grøn strategi, hvis nye arbejdstitel er Strategi for Bynatur 2026-2035. Derudover er der syv andre strategier bl.a. Ressource- og Affaldsstrategi 2030 og Strategi for Biodiversitet 2022-2050. Sidstnævnte ændres ikke.

SZT tilføjede, at Strategi for Bynatur 2026-2035 blandt andet skal sætte fokus på samspillet mellem mennesker og bynatur, som understøtter og fletter sig ind i hovedfortællingen om "Vores København". Desuden skal strategien sætte klare mål for at skabe en grønnere by, øge kvaliteten af bynaturen og sikre videreførelse af de vigtigste principper og retninger i de fremlidte strategier og politikker i henholdsvis Bynatur i København 2015-2025, Træpolitik 2018-2025 og Fem Kirkegårde mod 2065.

SZT præsenterede tidsplanen for arbejdede og håbede, at strategien for Bynatur kan nå at blive fremlagt sammen med de andre strategier i "Vores København" med henblik på vedtagelse af først Teknik- og Miljøudvalget og dernæst Borgerrepræsentationen medio eller ultimo 2026. SZT understregede, at vi skal værne om bynaturen, uanset at der er tale om vidt forskellige områder som fx. Fælledparken og Amager Fælled.

LB tilføjede, at det grønne er vigtigt for arbejdet med klimatilpasning, for vandområder og problematikken vedrørende varmerør. Strategien skal også kunne bruges i byplanlægningen.

OD udtalte, at det er godt der kommer en ny version af bynatur-strategien. Men han var bekymret over, at SZT skelnede mellem strategi for bynatur og strategi for biodiversitet, da bynaturen er en væsentlig del af biodiversiteten. OD foreslog afholdelse af en workshop, så man bliver skarpere på begreberne. Det er vigtigt, at strategierne bliver operative. OD mente, at det er for sent først at blive færdig med arbejdet ultimo 2026. Alle parter bør inddrages undervejs i arbejdet, så det sikres, at alt kommer med. SZT spurgte, om OD mente, at inddragelsen også skal ske inden dispositionsforslaget foreligger. OD svarede ja.

GM var også bekymret over, at man skelnede mellem strategi for biodiversitet og strategi for bynatur, og spurgte, hvordan man vil få disse to til at spille sammen. GM mindede om, at man ikke må glemme det blå, både ferskvandet og havet.

PNH mente også, at det er nødvendigt med tidlig inddragelse, og at der findes adskillige råd bl.a. parkbrugerråd, som bør høres. Desuden er strategien meget reducerende, hvis der kun tænkes på, hvad der er godt for menneskene.

SZT svarede, at hun godt forstod bekymringen, men når der skelnes mellem de to strategier, er det for at få kulturen med. Naturen er en væsentlig del af del af vores væren i verden. Vi skal øve os meget i, hvordan vi taler om det, og ikke bare reproducere en gammel tænkemåde.

AL spurgte, hvor meget de unge var blevet inddraget. SZT svarede, at da strategiarbejdet først lige er startet, har der endnu ikke været nogen inddragelse. Der er aftalt samarbejde med Københavns Universitet og Børne- og Ungdomsforvaltningen, og i den forbindelse er det tanken at spørge de unge. GM sagde, at der allerede er personer i kommunen, som har forstand på at inddrage de unge.

JK opfordrede til, at de unge får mulighed for at kommentere handleplanen. SZT understregede, at det er hensigten at inddrage borgerne herunder også de unge, ikke mindst når det angår konkrete tiltag i handleplanen.

4 Idekatalog over åbning af rørlagte vandløb v/ Nina Riemer Johansson, Teknik- og Miljøforvaltningen

NRJ fortalte, at der i 2024 var bestilt en samlet analyse af vandbalancen i Københavns ferskvandssystem, udpegning af strækninger, hvor man vil kunne åbne vandløbene samt foreslå en rækkefølgeplan og beskrive afhængigheder. Dette arbejde er resulteret i idekataloget, som præsenteres for Teknik- og Miljøudvalget den 31. marts.

NRJ illustrerede, hvorledes ferskvandssystemet hænger sammen, og hvor der er mulighed for at åbne det. Med i overvejelserne har bl.a. været, hvordan der skaffes vand nok i systemet og undgå problemer med udtørring af vandløbene om sommeren. En vandbalanceberegning fra 2018, som var et tørt år, har vist, at det vil være muligt at tilføre mere vand end der fordamper.

NRJ fortalte, at idekataloget ikke er en færdig plan, men et prioriteringsværktøj, hvor det er hensigten at præcisere, hvor der hurtigst kan ske noget. Konklusionerne er, at der først skal sikres vandtilførsel via en ny rørledning ved Emdrup Sø, hvilket allerede er finansieret, og ved etablering af en pumpe ved Kolonihaveparken, der kan tilføre grundvand til systemet. Der er ikke behov for tilførsel af overfladevand, men det kan godt være et ekstra bidrag, hvis det renses og forsinkes.

NRJ tilføjede, at dernæst kan dele af Ladegårds Å og Lygte Å åbnes og disse delprojekter er i princippet uafhængige, selv om nogle hænger logisk sammen. I Grøndalsparken anbefales etablering af et åbent vandteknisk anlæg som en del af klimaprojektet i stedet for at åbne den rørlagte Grøndals Å.

JOJ spurgte, hvor meget vand der er i systemet. NRJ oplyste, at der fra Emdrup Sø vil komme ca. ½ mio. m³, hvilket svarer til, at vandstanden i De Indre Søer teoretisk kan hæves med ½ meter.

5 Om fremtidens Grøndalspark v/ Frederik Brandt, Teknik- og Miljøforvaltningen

FB fortalte, at ideoplægget Fremtidens Grøndalspark omhandler skybrudsikring af Frederiksberg og Vanløse ved at bruge Grøndalsparken til opbevaring og transport af skybrudsvand til Harrestrup Å. I budget 2024 blev givet midler til at undersøge muligheden for at integrere et åbent vandelement, cykelrute og biodiversitet i skybrudsprojektet i Københavns Kommune.

FB tilføjede, at Københavns Kommune har indgået et kapacitetssamarbejde. Det er tale om et samarbejde mellem ti kommuner og fire forsyningsselskaber, der har til formål at afhjælpe oversvømmelser ved skybrud i oplandet til Harrestrup Å.

Der er foretaget beregningerne med udgangspunkt i en 100-års hændelse om 30 år med anslåede anlægsomkostninger til klimatilpasning på 1,1 mia. kr. De viser, at hvis der opbygges diger i parken op til 1 meters højde, vil den kunne håndtere 74.000 m³ vand, som kan ledes ud igen på 10-20 timer. For at vandet kan ledes fra parken til Harrestrup Å skal anlægges en hydraulisk forbindelse langs den sydøstlige side af Damhussøen. Vandet skal forinden renses, og det undersøges, om der kan etableres en rensesø med tilhørende bygning med renselag i den sydligste del af Grøndalsparken.

FB oplyste, at det åbne vandelement tænkes anlagt som et teknisk anlæg på ca. 2 km med recirkuleret rensset regn- og drænvand, udformet som en å med roligt vand. Cykelruten tænkes så vidt muligt etableret oven på de nye diger og som grusstier. I størstedelen af parkens forløb forventes cyklende og gående at færdes på separate stier, men det vil også blive nødvendigt med henholdsvis fællesstier og stier, hvor cykel- og gangsti ligger ved siden af hinanden. Det vil ikke være muligt at etablere én ubrudt cykelforbindelse gennem parken dels på grund af et for stort terrænspring dels på grund af for smal forbindelse under en krydsende vej.

For at øge parkens biodiversitet og rekreative værdi foreslår ideoplægget Fremtidens Grøndalspark en øget begrønning ved Flintholm Station, åbning af adgangsveje til parken samt etablering af bænke og opholdssteder i parken bl.a. en længere bänk rundt om naturlegepladsen for at skabe tryghed.

FB fortalte, at Teknik- og Miljøudvalget kan vælge hvilke delelementer af ideoplægget, der skal udarbejdes budgetnotater på. Skybrudsprojektet er allerede finansieret, og derfor udbydes dette i efteråret 2025 til rådgiver til udarbejdelse af dispositionsforslag. Der kan opnås synergi mellem byrumstilkøb og skybrudsprojektet, hvis der tildeles midler i budget 2026.

GM forstod ikke, hvilken vej vandet løber i Grøndalsåen. Sådan som koten er, burde det ikke løbe mod De Indre Søer. NRJ svarer, at vandløbene er blevet skabt således at de sikrer vandtilførsel til De Indre Søer, men at vandet i Grøndalsåen nok på et tidspunkt har løbet den anden vej.

6 Udviklingsplan for Grøndalsparken v/ Flemming Otto

FO redegjorde for hovedtrækkene i processen for udarbejdelse af en parkudviklingsplan. Dernæst fortalte FO, at udviklingsmulighederne i Udviklingsplan for Grøndalsparken fordeler sig på fire temaer: at skabe mere natur, at driften og plejen får endnu mere fokus på biodiversitet bl.a. ved etablering af græsning, at Ålekisten kan restaureres og andre vandelementer kan etableres, samt at der kan etableres bedre og flere faciliteter blandt andet borde, bænke og flere toiletter.

7 Debat om fremtidige tiltag i Grøndalsparken

OD udtalte, at det er godt at åen igen kan åbnes. Det er nogle solide undersøgelser som viser, at det kan lade sig gøre. Næste skridt er at diskutere, hvad vi får ud af det. Vandet i sig selv giver ikke biodiversitet, det er først muligt, hvis der skabes bræmmer langs åen. Spørgsmålet er, hvilken kvalitet vandet får, om det

bliver meget næringsrigt, og hvad indholdet bliver af opslæmmede partikler. OD konstaterede, at cykelstien ikke er med i udviklingsplanen, og han havde forstået, at der laves et tillæg til planen, hvis der kommer et politisk ønske om cykelsti. OD var bekymret over etableringen af en cykelsti, især de steder, hvor der er meget smalt – bekymret for både cyklister og gående. I stedet for en cykelsti inde i parken foreslog OD, at forholdene på den eksisterende cykelsti langs parken bliver forbedret, herunder at der skabes større tryghed for cyklisterne, hvor de skal krydse vejene.

FB svarede, at ideoplægget er disponeret efter, at cykelstien lægges inde i parken. FB var enig i, at der er kritiske steder, og det har ideoplægget prøvet at tage hånd om.

PNH sagde, at det er nogle gode å-projekter. Han spurgte, om det er beregnet, hvor meget regnvand åerne vil kunne rumme. NRJ svarede, at ideoplægget er på skitseniveau, og derfor er det ikke beregnet.

PNH var enig i bekymringen over cykelstien. Han syntes ikke det vil give mening med en cykelsti inde i parken, hvis det ikke bliver muligt at cykle hurtigt. I så tilfælde er det bedre at anvende cykelstien langs parken, og herved undgås samtidigt problemet med konflikter mellem gående og cyklende.

GM tilsluttede sig de spændende planer, men spurgte, hvad naturindholdet bliver. Han sagde, at hvis man benytter sig af naturbaserede løsninger, kan man få en bedre skybrudsløsning. GM opfordrede til, at der tages kontakt til Nikolai Friberg, professor ved Aarhus Universitets, hvis oplæg om naturbaserede løsninger GM fornyeligt havde hørt.

LB mente, at der allerede har været inddraget mange kompetencer i arbejdet. Hun tilføjede, at modstriden interesser, der skal vejes op mod hinanden, ikke er enestående for København.

EH sagde, at det er 25 år siden cykelstien blev foreslået. Der er tale om en rekreativ cykelsti, og det er en misforståelse, hvis man tror andet. Det er to forskellige ting at cykle langs en park og at cykle inde i den. Jeg oplever ikke parken, hvis jeg ikke kan komme ind i den med min cykel. EH tilføjede, at det er en dårlig løsning med delte stier, men godt hvis cykelstien kommer ind i parken og flere ulovligheder undgås.

JK var skuffet over forslaget til at åbne vandløb i området tættest ved Peblings Sø. JK havde håbet, det kunne begrænse trafikken og spurgte, om der var lagt nogle begrænsninger ind. NRJ svarede, at prioriteringen havde været at komme frem til projekter, som kan realiseres inden for en kort tidshorisont og med et mindre ambitionsniveau. LB tilføjede, at det også er den opgave, som var stillet fra politisk side.

PNH tilføjede, at han også drømte om et stort vandløb, meget gerne med mulighed for fiskeri, men det ville vel næppe ske. PNH spurgte, om man havde gjort sig tanker om, hvordan bunden og beplantningen skal være på de vandløb, som åbnes. NRJ svarede, at der foreløbig kun er overordnede tanker. Men de skal meget gerne starte med næringsfattige forhold og så vidt muligt på fladt terræn. PNH spurgte, om der bliver lagt sten på bunden og på andre måder sikres gode forhold. Dette bekræftede NRJ og tilføjede, at en rådgiver vil blive tilknyttet projektet. GM tilføjede, at biodiversitets og rekreative tiltag er ligeværdige.

LB sagde, at der nu skal tages politiks stilling til ideoplægget Fremtidens Grøndalspark og hvilke initiativer, der skal afsættes penge til. Men i forhold til hvad vi tidligere har vidst, er vi kommet meget længere.

8 Orientering om årets redegørelse for biodiversitetsstrategien v/ Magnus Graae, Teknik- og Miljøforvaltningen

MG opridsede kort historien bag tilblivelsen af biodiversitetsstrategien, som blev vedtaget i 2022 og gælder frem til 2050. I 2024 blev afsat i alt 50 mio. kr. til gennemførelse af et monitoringsprogram og ansættelse af en biodiversitetskoordinator, en pulje til biodiversitet i kommunale bygge- og anlægsprojekter, en pulje til borgerdrevne biodiversitetsprojekter samt til screening og udpejning af potentialeområder.

MG fortalte, at sammen med strategien for biodiversitet var udarbejdet en handleplan, som skal revideres hvert femte år. Den første handleplan udløber i 2025, og derfor skal der udarbejdes en revideret handleplan, som vil gælde for årene 2026- 2029. Parallelt med denne opgave udarbejdes statusredegørelse 2025, som informerer om realisering af handleplanens initiativer. Den forelægges borgerrepræsentationen i juni i år.

MG oplyste, at for Handleplan 2026-2029 gælder, at arbejdet organiseres lokalt i forvaltningerne, at Danmarks Naturfredningsforening organiserer input fra grønne organisationer, at udkastet til handleplanen sendes i høring i fagforvaltningerne og i lokaludvalgene og til sidst forelægges borgerrepræsentationen i december i år.

MG refererede, at den politisk følgegruppe ønsker, at der generelt er fokus på uddannelse af personale i marken, at der sker naturdannelse med prioritering af børn og frivillige samt at eksisterende natur og træer i byen bevares. For den nye handleplan

ønskes, at den bygger på eksisterende viden og erfaringer fra de initiativer, som allerede er igangsat, at den er operationel med fokus på aktualitet samt at der skal være fokus på meningsfulde initiativer frem for på antal, symbolik og lignende.

OD sagde, at hvis det skal give mening, skal vi vide, hvordan biodiversiteten har det nu. Desuden ønskede han, at fokusarterne i højere grad bliver brugt. MG bekræftede, at viden om baseline er på vej, og den skal selvfølgelig følges op med ny viden.

9 Orientering v/ Line Barfod, Flemming Otto og Jens Ole Juul

- Status for udviklingsplaner for parker og naturområder

FO konstaterede, at Udviklingsplan for Grøndalparken efter behandlingen på dette møde nu er gældende. Arbejdet med revision af Udviklingsplan for Amager Fælled er i fuld gang. Den vil blandt andet tage hånd om den politiske bestilling om, at 50 % af området skal udlægges til græsningsareal. Revision af Udviklingsplan for Damhussøen, Damhusengen og Krogebjergparken er ligeledes i gang, mens revision af udviklingsplanerne for henholdsvis Utterslev Mose og Assistens Kirkegård forventes at gå i gang senere i år.

- Status over naturovervågning i 2024-2025

JOJ gav en kort status over de udførte overvågningsopgaver i 2024, og hvilke det er planen at udføre i 2025. For lidt nærmere oplysninger henviste han til det udsendte bilag.

- Status over naturpleje i 2024

JOJ gav en kort status over naturplejen i 2024, som også fremgik af det ret detaljerede bilag. LB spurgte, om der også fremover ønskes en oversigt med samme detaljeringsgrad ved den årlige status. OD syntes godt om bilaget. Han spurgte, på hvor mange af kommunens arealer man har udliciteret driften. JOJ svarede, at det er på ret afgrænsede arealer, især i Brønshøj-Husum.

- Opdatering af kommissoriet for Det Grønne Råd

JOJ informerede om, at kommissoriet var blevet opdateret, så det nu også angiver Ungeråd KBH og Den Grønne Ungdomsbevægelse som medlemmer.

10 Forslag til dagsordenpunkter for kommende møder og mål for årets ekskursion

LB fortalte, at der på nuværende tidspunkt er følgende emner tilbage, som afventer at komme på rådets dagsorden:

- Tungmetaller og andre miljøfremmede stoffer i havnen og øvrige steder med bademulighed. Der er tale om opfølgning på tidligere redegørelse, som er ønsket af OD.
- Grønt kommuneplantillæg, ønsket af OD.
- Grøn Skole, ønsket af AL.
- Naturnationalpark Kalvebod Fælled, ønsket af både GM og OD

GM sagde, at han ønskede at diskutere, hvad Københavns Kommune kan foreslå af bidrag og tiltag inden rammerne for den bynære naturnationalpark Kalvebod Fælled bliver så fastlagte, at det ikke er muligt at bidrage med noget. RSB svarede, at hun vil overveje emnet. JOJ tilføjede, at Københavns Kommunes arealer ikke er en del af det areal, der er udpeget til naturnationalpark, og skovridderen for Kalvebod Fælled er stadig usikre på rammerne for denne nye type naturnationalpark.

GM mente, at politikerne på rådhuset bør diskutere, hvilke muligheder der er for at påvirke. LB svarede, at hun gerne lytter til rådet, men at det snarere er folketingspolitikere man skal forsøge at påvirke. PNH syntes også, at det vil være godt med diskussion i et politisk forum, da der savnes en tilkendegivelse af, hvad man forstår ved en bynær naturnationalpark.

OD gjorde opmærksom på, at afgrænsningen af miljøvurderingen for Amager Ressource Center er i høring de næste 14 dage. PNH var interesseret i at få en opdaterende status vedrørende Nordhavnsprojektet – primært om Nordhavnsparken, hvor han vidste, at der havde været et stort borgerønske om mere natur. JOJ svarede, at resultatet af arkitektkonkurrencen for Nordhavnsparken forventes at foreligge i dette forår. LB tilføjede, at hele udbygningen af Nordhavnsområdet først forventes at være færdigt i 2065.

EH spurgte til udviklingen af Jernbanebyen. LB svarede, at DSB er ved at finde en ny developer.

LB spurgte, om rådets medlemmer havde forslag til ekskursionsmål og gjorde samtidig opmærksom på, at både næste møde og den årlige ekskursion er flyttet til den 25. juni.

Da medlemmerne ikke havde forslag til ekskursionsmål, foreslog JOJ en tur til Amager Fælled om udvidelse af græsningsområderne efterfulgt af besigtigelse af forskellig realiserede skybrudsprojekter i København. Dette blev vedtaget.

11 Eventuelt

LB orienterede om, at der sandsynligvis i april kommer en ny stormflodsrapport.

GM spurgte, hvad der sker med Det Grønne Råd efter kommunalvalget. LB forventede ikke, at der vil ske noget. JOJ tilføjede, at i forbindelse med borgerrepræsentationens konstituering, skal politikerne tage stilling til godkendelse af mange forskellige råd herunder Det Grønne Råd. LB sagde, at i teorien kan de beslutte at sige nej, men hun forventede ikke, det vil ske.

LB takkede for et godt møde.

Arbejdsliste:

Tungmetaller og andre miljøfremmede stoffer i havnen og øvrige steder med bademulighed – opfølgning på tidligere redegørelse (foreslået af Danmarks Naturfredningsforening)

Grønt kommuneplantillæg
(foreslået af Danmarks Naturfredningsforening)

Grøn Skole
(foreslået af Ungeråd KBH)

Udviklingsplaner for Københavns parker (Præsenteres løbende efterhånden som de foreligger)

Handleplan for biodiversitet - opfølgning

Nordhavnsparken – status

Naturnationalpark Kalvebod Fælled
(foreslået af Friluftsrådet og Danmarks Naturfredningsforening)